

Narațiunea părintelui Stoica e atât de interesantă, în cât me vîd îndemnat s'o dau din cuvînt în cuvînt publicității.

„Marele hertog Franț la această acție sau bătălie (Media) dela început până la capăt de față au fost, măcar că unii zic că nainte a fost plecat, fiind prins de friguri, și adevărat, că din răceala rea le-au avut, alta fiind-că în Beciu (Viena) împăratul neputincios, bolnav era, și în loc de hinteu sau căruță din Media cu leagăn pe 4 muscoi (mule sau cătări) bine șezînd în sus a plecat. Doue trupe de cavalerie cu stindarde înaintea și dărăpt, păzitori avînd, a fost petrecut; de care înaltă călătorie mie în Mehadia și Cornia moși bătrâni, că așa a fost, mi-au povestit. Eșind din dealul Domașnei s'a înștiințat: că Turcii de prin pădurile cheii Slatinei lui Florei cu Românii carașoveni, pogonicieni seimeni (voluntari) cu topoare și securi pădurea d'asupra drumului cheii tăindu-o, curmeziș peste cale au încălecat-o, drumul mare de tot l'au încuiat; acum vezu marele hertog planul Turcilor, că arma împărătească este închisă, îndată îndărăpt a stat și cu husari ușori poruncă scrisă generariului graf Königsegg la arma că nu poate pasirui cheia, că-i drumul astupat și pădurile sunt pline de Români armați, încă și cu artilerie foc din păduri jos dau, ca îndată o trupă ușoară de pînduri și artilerie ceva îndată să-i trimită, ca să poată merge la Caransebeș, — și așa viind dela Mehadia artilerie 6 canoane cu muniție, mulți zimermani cu militari țisori și mureseni, și regiment infanterie, altul cavalerie, ajunseră înainte și în cheie intrară; Turcii din păduri cu tunuri și puști spăimânta; Români seimeni cu turbane turcești în cap așa schimosiți, nică pașă, ciucă agă, nene baracter cu steaguri cu canoane mici și mari de cereși sîbaticii (pădureții) nejpuiți și îngăurite foc vîrsa; dar deschizîndu-se bateria împărătească cătră un fertariu de cheie a juca focul prin pădurea mare. Otomanii și Românii, vezînd ce o se fie, fuga au dat și întrați munți au scăpat. Alți moși povestiau, că *Ianăș Bumbăcilă* fusese pașă în pădure, când s'a astupat cheia în drumul Slatinei“.

Din cele espuse vedem: că Românii aveau arme și tunuri de cireș sîbatic, că erau organizați în cete militare, care sub conducerea propriilor căpitani, se luptau pe față d'alătura Turcilor. Căpitănelul unei astfel de cete a fost *Ianăș Bumbăcilă* din Teregova a cărui descendenți au ținut în posesiune un munte timp îndelungat, care munte după tradiția familiară l'a căpătat un străbun al lor dela un pașă turcesc.

Cuvintele laconice ale ziuariului numit: „Diese Nacht (18. Iuli) ist unterschiedlich von Räubern auf unser Lager geschossen worden“, și „am 21. Iuli früh ist der General-Adjutat Br. Scheroding von Räuerg todt geschossen worden“, — arată, că la Teregova și la Caransebeș, îndrăsniră Românii a se hărțuf chiar cu cete din greul armatei lui Königsegg.

(Va urma)

Problema școlii moderne

Școala și familia*)

Astăzi, când dat ne din nou să ne împărțăm cu darul duhului *stei Înțeleptiunii*, iar școala noastră se vede din nou chemată a-și da seamă în mod sîrbătorec prin rostul unuia din slugitorii sîi spirituali de *principiile și idealele*, în serviciul cărora, stă deja de 52 de ani cu cinste și credință, — găsesc cu cale a insista ceva mai amănunțit asupra unei cestiuni culturale din cele mai *actuale*, care procupă azi și pasionază lumea pedagogică și societatea deopotrivă. Înțeleg *bproblema școlii moderne* peste tot și în special problema școlii noastre, așa precum se reflectează în lumina trebuințelor culturale de azi a pedagogiei științifice moderne.

Problema școlii, privity în generalitatea sa ca cestiune elementară și esențială pedagogică, de-și azi mai actuală de câte ori și când, nu e o cestiune nouă ci e o cestiune veche, care a frămîntat mintea și inima pedagogilor din toate timpurile, începînd dela filosoful *Plato* și până la filosoful *Herbart*; e o cestiune, care a pasionat pe toți oamenii de școală din toate epocile de *crisă morală* și de sluciumări culturale. În cari școala, *educațiunea*, a fost considerată ca factor de prima forță și indispensabil pentru consolidarea trainică și morală a societății omenesci.

Ideașul școlii, așa cum a fost stabilit în teorie de profunzii engestatori ai tuturor neacșilor, a fost în ultima analiză aproape acelaș în toate timpurile: *perfectiunea morală* a omului. Dacă însă, acest ideal a stat de multe ori departe de practica vieții, cauza n'a fost nici-decum școala, ci societatea, care și-a aservit de regulă educațiunea, intereselor sale, de multe ori diametral opuse cu ținta ideală a școlii. Astfel și problema școlii variază și fluctuează după vremuri, după cum variază și tendințele societății omenesci. Școala a fost constrînsă mai totdeauna de forța apasătoare a împrejurărilor să țină pas cu tendințele și problemele sociale contimporane, cari după mărturia vie a istoriei au balansat în totdeauna între cele 2 estretnes: *idealismul* și *materialismul*. Școala vrînd-nevrînd, în toate timpurile a trebuit să se acomodeze postulatelor și necesităților sociale, de-și adevărații pedagogi — spre onoarea școlii fie accentuat aici — au condamnat în toate vremurile materialismul cras și utilitarismul unilateral, ca tendințele morale, disolvante și destructive și incompatibile cu misiunea morală și nobilă a omului.

Aceaș mărturie elocuentă a istoriei imparțiale dovedesce, că adevărata cultură și adevăratul progres s'au întemeiat totdeauna pe idealism, umanism și moralitate, iar materialismul s'a putut strecura la suprafață ca factor conducător numai pentru scurtă durată și numai în epoce de tranziție, în epoce de istovire și *crisă culturală-morală*.

*) Discurs festiv rostit în aula gimnasiului român gr. or. din Broșov la serbarea st. Sofii, în ziua de 5/18 Octobree.

Că azi societatea omenească de pretutindenea multămită es eselor tendințelor materialiste și utilitare a ajuns într'o gravă și acută scrisă culturală-morală, e un trist și apăsător adevăr, sub greutatea căruia se sbat toate elementele neatrinse de otrava materiei și a imoralului egoism.

Răul e general, plângerea și protestul e aproape unanim.

Greutatea o simte mai mul de cât ori și cine, și mai mult de cât ori și când școala de azi pretutindenea unde are să lupte cu un adversar atât de îndărătnic și popular, cum e materialismul, banul și interesul, degenetarea și apatia.

Cunoscând această semnătură simptomatică a timpului nostru, vom înțelege, pentru-ce s'a format în timpul din urmă în cercurile pedagogice de pretutindenea o mișcare atât de agitată și febrilă pentru reformarea școlii și mai ales a școlii medii în sens idealist-moral.

Strigătul de alarmă pentru restabilirea echilibrului moral al societății prin școală, îl auzim la ocazii de pe tribună, îl cetim aproape zilnic în coloanele ziarelor, în reviste pedagogice și în anuarele școlare.

Cestiunea problemei școlii de azi e deci o iminentă cestiune actuală, care deci de sine se impune ca obiect de discuțiune pentru o ocaziune festivă, cum e și ziua sfintei Înțelepciuni de azi.

Cestiunea reformării instrucțiunii mai ales în școlii medii, a fost sulevetă mai întâiu în Franția, unde desastul moral e mai cumpănit de cât ori unde. Cestiunea reformei morale a societății prin școală a fost minuțios discutată în congresul internațional didactic, ținut în 1889 la Paris, unde s'a enunțat ca principiu, că salvare se mai poate spera numai din partea școlii, și anume a școlii medii, care reculegându-se să caute nu numai să instruceze, ci să și educe, să crească caractere morale.

Școala deci care a fost până acum împedecată în avântul ei ideal cu toate mijloacele posibile, e chemată în ultimul moment să sară în ajutorul unei societăți care vîzînd cu ochi se prăvălă pe poverișul decadenței.

Din Franția mișcarea a trecut în Germania, iar de acolo și în patria noastră: congresul didactic milenar de la Budapesta a discutat cu mult interes problema educațiunii morale-religioase în școlii medii. De atunci mișcarea a fost îmbrățișată tot cu mai multă căldură din partea cercurilor pedagogice, semn că celor mai multe școlii medii de la noi le lipsește tocmai fundamentul etic-religios al instrucțiunii, sau mai bine zis: al educațiunii.

Mișcarea de reformă în patria noastră e o aparițiune la tot casul semnificativă, dar și îmbucurătoare, mai ales după ce se scie, ce opoziție vehementă a dezvoltat dieta din 1883, care a votat actuala lege a școlii medii, în frunte cu ministrul instrucțiunii Trefort, în contra acelor cari cereau să se edifice și să se precizeze, și oficios, clar și lămurit, §. 1, care

aveaa să formuleze scopul școlii medii, că cultura generală, ce o intenționează școlii medii, să se întemeieze pe educațiunea etică-religioasă a elevilor.

N'au trecut de cât 20 ani de atunci, și lumea a început a se convinge mai curînd de cât cum s'a putut prevedea, că în adevăr școală solidă și cultură solidă fără educație nu se poate.

Astfel cred că în țara noastră, unde agitațiunea ia proporții tot mai pronunțate, mișcarea nu se datorește unei simple sugestii inspirate din afară, ci e cu totul spontană și isvorită de-adreptul din necesitățile ideale ale adevăratei culturi, perichitate și la noi, ca pretutindenea, de despotismul materiei.

Iată deci pentru ce pedagogia modernă cere cu insistență, ca școala să nu degenereze într'un simplu institut de instrucțiune, ci emancipându-se de cătușele rațiunii reci și ale speculei egoiste, impuse de o parte a societății de azi, să dea locul cuvenit și inimei, credinței, nobleței sufletesci, caracterului moral, cu un cuvînt educațiunii.

Școala modernă vrea să stabilească o armonie, desvîrșită între cultura minții și cultura inimei, și cunoscînțele le consideră numai ca mijloc pentru perfecționarea morală a individului. Esperința zilnică ne dovedește *ad oculos*, cât de departe e de multe ori omul așa numit învățat, dar lipsit de cultura necesară etică, de omul în adevăr cult. Adevărata cultură n'o constituie cantitatea, ci calitatea cunoscînțelor. În sensul acesta cu drept cuvînt nu se poate zice, că școala în care se instrucează fără să se și educe, e o slabă școală, ori-cât de aleasă și multilaterală ar fi instrucțiunea ce se dă. Școala modernă are să crească caractere nobile, întemeiate pe religiositate și moralitate.

Aici, în educațiune zace forța și superioritatea școlii moderne, dar și nespusa ei greutate.

Nu se poate o misiune mai nobilă și mai înaltă pe seama școlii dar și mai grea și mai anevoioasă, de cât a aduce, a crește caractere morale, mai ales după-ce fatalitatea împrejurărilor aduce cu sine, ca școala să trăească de multe ori pe picior de rășboiu tocmai cu unicul său aliat natural: familia.

Sunt nespuse sarcinile educative și în legătură responsabilitatea ce se impune azi școlii, și dacă cu tot devotamentul și consciențiositatea sa școala nu ajunge totdeauna la sporiul și mulțămirea dorită, vina n'o mai poartă școala, ci societatea, familia, care e chemată în primul rînd să așeze temeliiile educațiunii și apoi să și dea concursul cu toată sinceritatea și tot devotamentul la marea operă a educațiunii, ce o are a îndeplini școala.

Schalk numesce pe educator într'un avînt de în-suflețire „sculptor al omenimei“ (Menschen-Bildhauer), căci precum sculptorul are să toarne viața în figurile sale moarte, așa are să toarne și educatorul apa vie a moralității și caracterului în slabele vine ale elevului. Sculptorul creează tipuri artistice iar educatorul caractere omenesci. Comparațiunea cât de iperbolică s'ar părea, cuprinde totuș o bună dosă de adevăr, de și anume

vărul, că precum sculptorul e artist în domeniul artei sale, un astfel de artist în felul său e și educatorul. Ce e drept, caracterul individului depinde în primul rând de la dispozițiunile înscute fiecăruia și de la educațiunea priună deja în familie. Aceasta e substractul, pe care are să edifice vrând nevrând educatorul. Cu cât dispozițiile firești sunt mai fericite, iar educațiunea familiară mai aleasă și mai pedagogică, cu atât mai ușurată va fi opera educatoriului. Nu încap însă îndoaia, că opera de educațiune se poate duce la îndeplinire numai în școală și numai aici se poate da o direcțiune definitivă și decisivă caracterului individual în sensul culturai morale de azi. Aici zace și se vede adevărata artă a educatoriului și a școlaii.

(Va urma)

Când s'a întemeiat orașul Caransebeș și ce știm din trecutul lui?

(Continuare)

Seria epitropilor parochiali, alcătuită după socofile bisericesci și alte notițe, începând dela anul 1800 până la anul 1903.

1. Primul epitrop, despre care aflăm urme positive este jupânul **Nicolae Goga**, neguțatoriu †1850, carele a servit bisericii dela 1800 până la 1837. Despre acest epitrop, precum și despre cealaltă 2 colegi ai sei, al căror nume nu le-am putut afla, ne face amintire protoprosbitorul Ioan Tomici în o notiță, în carea zice despre jupânul Nicolae Goga, că a fost un bărbat cu multă rivnă față de biserică și lucrurile ei.

2. *Dela 1837—1844.* Ioan (Iova) Poșta neguțatoriu, Ioan Stancovici neguțatoriu și Ioan Vasileviciu neguțatoriu †1881.

3. *1844—1854.* Ioan (Iova) Poșta neguțatoriu †1885. Ioan Stancovici neguțatoriu †1858. Dimitrie Peța neguțatoriu

4. *Dela 1854—1860.* Dimitrie Peța neguțatoriu †1876. Constantin Ostoia neguțatoriu †1886. Eftimie Biju econom

5. *Dela 1860—1870.* Ioan Brancoviciu neguțatoriu †1881. Ioan Peța neguțatoriu, Eftimie Biju econom †1890.

6. *1870—1876.* Ioan Peța neguțatoriu, Pavel Bona neguțatoriu 1901, Achim Sêrbu econom.

7. *Dela 1876—1880.* Ioan Peța neguțatoriu †1896. Dimitrie Radulovici, croitoriu †1894. Ioan Bălan jococariu †1895.

8. *1880—1883.* Sozont Crăciun neguțatoriu †1899. Achim Sêrbu, econom. Todor Lăzăroni econom.

9. *1883—1885.* Nicolae Brancovici, neguțatoriu †1899. Achim Sêrbu econom. Todor Lăzăroni econom †1888.

10. *Dela 1885—1888.* Achim Sêrbu econom, Dimitrie Sgăvêrdea econom. Toma Nimu econom.

11. *Dela 1888—1890.* Ioan Mihaiu oficiant. Dimitrie Sgăvêrdia econom. Toma Nimu econom.

12. *Dela 1890—1891.* Achim Sêrbu econom. Dimitrie Sgăvêrdia econom. Toma Nimu econom.

13. *Dela 1891—1893.* Dimitrie Iancovici, notariu orășnesc. George Căpeț econom. Toma Nimu econom.

14. *Dela 1893—1899.* Dimitrie Iancovici, notariu orășnesc. George Căpeț econom. Toma Nimu econom.

15. *Dela 1899—1901.* Dimitrie Iancovici notariu orășnesc. George Căpeț, econom. George Nicoară econom.

16. *Dela 1901—1903.* Nicolae Popoviciu, jococariu și neguțatoriu. George Căpeț econom. Ilie Pêtrău econom. Mitru Răbăgia econom.

Președinții comitetelor parochiale în era constituțională, adecă dela 1872/3—1903.

1. Ioan Brancoviciu, neguțatoriu †1881.

2. Iosif Seracia, vice-colonel †1887.

3. Ioan Popovici, căpitan în pensie †1895.

4. Ilie Curescu, președ. comunității de avere.

5. Ioan Nemoian avocat.

6. Ioan Mihaiu oficiant.

7. Constantiu Burdea, primariu orășnesc.

* * *

După ce ne-am luat voia a vorbi mai pe larg despre biserica orientală și în deosebi ne-am estins în cât privește lăcașurile Dumnezeuști și în legătură cu aceasta ne-am adus aminte și de binefăcătorii acestora, ne vom permise mai departe a vorbi ceva despre trecutul bisericii catolice și al celei reformate. Știm, că datele noastre au mai mult însemnătate locală și poate-că obosesc pre Onorații cetitori; dar cred, că Dlor ne vor scusa având în vedere scopul cel urmărim.

Biserica catolică și cea reformată.

Am spus, că majoritatea locuitorilor din Caransebeș, precum, și din întreg bănatul Severinean a fost de loge orientală, dreptmăritoare; însă am spus și aoea, că în cursul veacurilor undele curentului catolic; iar pe timpul principilor reformați din Ardeal undele curentului protestant a atins și biserica noastră.

Stăruința scaunului papal de a converti popoarele, cele de loge orientală — ori precum se exprimă ei — de „lege eretică“ a avut succes întru cât în fapt în șirul nobilimei mai înalte, mai puțin în șirul nobilimei de rînd aflăm catolici; dar în clasa cetățenilor și a iobagilor; ba chiar și în majoritate nobilimei de rînd biserica apuseană n'a putut prinde rădăcini, pe lângă toate amenințările regilor și pe lângă

toate casele de misionari, și am văzut, că nobilimea chiar a fost gata a-și pierde averea, ba și viața, decât să părăsească legea strămoșilor lor.

Pesty Frigyes, în tomul II. al istoriei sale: A Szörényi bánság és Szörény vármegye története la pag. 332 ne spune, că legea catolică în bănatul Severinean probabil, că totdeauna a fost numai în stare de apărare:

».....a katholicus vallás a szörényi bánságban csak mindig védelmi helyzetben lehetett és — ha az ott működő püspökök házagos névsorozatát szabad az ily magyarázat alapjául venni, olykor nyilvános élete talán egészen is megszünt; adecă legea catolică în bănatul Severinean probabil că totdeauna a fost numai în stare de apărare și dacă e permis a lua de basa șirul întrerupt al episcopilor de acolo, viața ei publică a și încetat cu desevêrsire.»

Însă urmele unei vieți catolice le aflăm atât în Severin cât și special în orașul Caransebes. Așa d. e. deja în 1334. se aminteste un oare-care Ioan archidiaconul Sebeșului. La anul 1392. catolicii din Caransebes au avut preot pe un oare-care Michai; iar înainte acestuia — anul nu'l știm — a fost un Luca oare-care.

Nobilul Iacob Garalișa (Garalyscha) la anul 1380. primește iertare de păcate de la Leonard, abatele de Batha și de la comisariul papal Toma de Hozthon, pöntru-că a jertfit pentru rösboiul în contra turcilor.

Celebrul soț de arme al lui Ioan de Hunyad, Ioan Capistran, cel plin de însuflețire sfântă pentru legea catolică, într'o epistoală datată în 30 Octomvrie din Caransebes, adeverește, că primește în confraternitatea Franciscanilor pe Iacob Macskási (Maciucaș) și pe soția lui Ana. În epistoala aceasta el se numește pe sine: „frater Ioannes de Capistrano ordinis eiusdem minimus et indignus Haereticae Pravitatis Generalis Inquisitor“, adecă: „fratele Ioan de Capistrano, cel mai mic și mai nevrednic din acel ord, Inquisitor general al reutății eretice“; va se zică, el se numește Inquisitor în contra ereticilor, adecă a orientalilor. El nu face amintire de vre-un claustru; dar sigur a existat, de oare-ce mai târziu un monach oare-care cu numele Oswald dice „in loco nostro de Sebes“.

Tot așa monachul Gregoriu de Sylisio la anul 1490. dă iertare lui Ioan de Mitnic pentru meritele și pietatea sa față de franciscani; drept aceea îl și primește pre el, și pre soția sa Dorotea în confraternitate. Din împrejurarea, că epistoala e datată din Caransebes, se poate conchide, că franciscanii deja atunci au avut aci claustru.

Monachul Oswald de Lasko, vicariul ordului minorit la anul 1497. primește în confraternitatea Franciscanilor pe Angalita, văduva lui Mihai de Mitnic, banul Severinului, pre fca lui

Dorotea și pe fiii lui Nicolae și Petru; deci trebuie, că Franciscanii aci au avut claustru.

Pe la meșul veacului XVII. se vede, că Franciscanii au cedat locul Iesuitilor.

Ladislau Beresényi (1535—1542) a chemat pe Iesuiți la Caransebes și a întemeiat aci colegiu.

(Va urma)

Lecțiuni din Religiune

2. Facerea lumii

Predarea alineei a treia și reproducerea.

Aprofundarea: Ce a făcut Dumnezeu în ziua a doua? Care este tãria dintre ape? Aerul. Care sunt apele de asupra tãriei? Norii. Cele de sub tãrie? Ceata și apa. Oare sunt folositori norii? Dau ploaie, ca să crească plantele... Cum a numit Dumnezeu tãria? *Ceriu.* Cum era ceriul acela? Întunecat de norii de pe el. Cum nu era el? Nu era albastru (vinet) cu soarele, luna și stelele pe el. De ce nu se putea vedea ceriul albastru cu soarele, luna și cu stelele? Pentru că aerul era plin de nori... De ce a numit Dumnezeu tãria „ceriu“ și de ce n'a numit-o „aer“? Pentru că aerul singur nu-l putem vedea; iară ceriul format de nori îl puteau vedea.

d) Pe pãmânt nu era acum așa mare încurcãtura ca și mai nainte de ziua a doua; pentruce? Dumnezeu a despãrțit apele de pe pãmânt de cele de-asupra tãriei. Dar pe pãmânt apele erau încă amestecate cu uscatul; ce față avea deci pãmântul? Ca o mocirlă, pe care n'a putut cresce nici o verdeață. Ce ar fi fost cu cale să se întemple acum? Despãrțirea uscatului de ape, adunarea apelor la olaltă: isvoare riuri... Pe pãmântul uscat însă nu era nimic; va fi fost frumos uscatul astfel? Ce era de făcut? Iarbă, pomi-

Predarea alineei a patra și reproducerea.

Aprofundarea: Ce a făcut Dumnezeu în ziua a treia? A despãrțit apele de uscat și a făcut plantele. Ce a zis Dumnezeu, când a despãrțit apele de uscat? „Să se adune apele de sub ceriu...“ Bãgați de seamă la ce s'a întemplat atunci! Ici s'a redicat un deal, dincolo un munte, dincolo alt deal (ca intuițiune să se folosească împrejurările din locul natal), în unele locuri mai mulți munți la olaltă; cum se numesc astfel de grupe de munți? Muntenii. Printre multele rãdicãturi ce se află? Văi, afunzimi, mari și mici. Ce s'a întemplat acum cu apa, care era pe locurile rãdicate? S'a scurs în văi. Ce s'a format astfel? Pãrae, riuri. Iar locurile rãdicate cum au rãmas? Fără apă uscate. Cum a numit Dumnezeu uscatul? Pãmânt. Unde s'a adunat apa din riuri? În locurile așezate, în afunzimi mari. Cum a numit Dumnezeu adunările apelor din acele afunzimi mari? Mări. Care dintre voi a auzit ceva despre *mare*...? *Marea* e o adunare de ape multe (un lac foarte mare); când se află omul în mijlocul mării, nu mai vede pãmântul uscat; ci ce vede jur

împrejur? Numai apă. Dar de-asupra sa? Ceriul. Cum a făcut Dumnezeu plantele? A zis: „Să producă pământul...” etc. Frumuseța și folosul plantelor și a semințelor.

e) Acum era mai fumos pe pământ; pentru ce? Pământul era împodobit cu iarbă verde, cu pomi roditori, prin văi curgeau pârâe limpezi, arginții... Dar cu toate, că era așa de frumos pe pământ, noi nu am fi putut trăi pe el și nici plantele, care se aflau pe pământ n'ar fi putut trăi, deși aveau apă din destul: jos pe pământ din izvoare, pârâe și riuri, iar de sus ploaună din nori. Totuș lipsea ceva. Închipuiți-vă niște plante într-o privință! Pot ele crește acolo, deși le udăm? Pentru ce nu pot? Le lipsește căldura și lumina soarelui. Aceste lipsiau și de pe pământ. De ce? Cum era ceriul? Acoperit cu nori groși, prin cari nu puteau străbate razele soarelui, așa cum e la noi câte o dată mai cu samă toamna în mai multe zile de-arândul. Ce se întâmplă atunci cu seminăturile? Nu pot crește numai de ploaună. De ce era lipsă și atunci pe pământ? De lumina și căldura soarelui. Ce va fi făcut dară Dumnezeu în ziua a patra? *A făcut să lumineze soarele pe pământ, ca să-l poată încălzi.* Cum va fi făcut lucrul acesta? Așa, că a întrerupt norii și a lăsat razele soarelui să străbată printre ei. Ce s'a putut vedea atunci pe ceriu? Boalta albastră, soarele luna și stelele. Cum se numește timpul acela, când se vede soarele pe ceriu? Ziua. Dar timpul când se vede luna și stelele? Noapte. Dar cum se numește timpul, când răsare soarele? Dimineată. Dar când apună? Seară. Arată unde se află soarele pe ceriu când e dimineată, când e seară, la amiază, când e noapte...?

Predarea alineeii a cincia și reproducerea.

Aprofundarea: Ce a făcut Dumnezeu în ziua a patra? Soarele, luna, și stelele. Bine, dar acestea erau făcute mai de mult la început, când a făcut Dumnezeu ceriul; ele însă nu puteau fi văzute; de ce? Erau nori groși pe ceriu. (Lumina zilei se vede și când sunt nori pe ceriu, soarele însă nu se poate vedea). Ce a făcut dară Dumnezeu în ziua a patra cu soarele, luna și stelele? A făcut ca ele să lumineze pe pământ și să poată fi văzute de pe pământ. Cum a făcut acest lucru? A întrerupt norii... Pentru ce a făcut Dumnezeu să strălucească soarele...? Ca să încălzească pământul, să crească plantele, să facă rod... Și încă? Ca să reguleze timpul (dimineată, amiază, seară, noapte.) Când se vede luna și stelele? Noaptea. Ce folos ne aduc ele? Luminează noaptea, ca să vedem și când e întunec. Oamenii cumiți știu să afle de pe starea soarelui, a lunii și a stelor că e primăvară, ori e vară, sau e toamnă ori e iarnă. Cum se numesc primăvara, vara, toamna și iarna cu un cuvânt? *Anotimpuri.* Ce ne arată dară soarele, luna și stelele?... Despre stele poate cunoaște omul și aceea, când sa împlinit un an, pentru că atunci stau stelele pe ceriu întocmai așa, cum au stat mai înainte cu 365 de zile. Unele stele sunt astfel grupate pe ceriu, că ne dau forma unui lucru oarecare sau a unui animal, așa d. e.

carul mare, carul mic, cloșca etc. (Acasă se vă rugați de părinții vostri să vă arate astară mai multe stele de acestea pe ceriu). După aceste grupe de stele să poate orienta omul noaptea, când rătăcesce; după astfel de grupe de stele se orientează și cei ce călătoresc noaptea pe mare... Cât de mare e numărul stelelor? Care dinte voi a încreat să numere stelele? Câte ai numărat? Stelele sunt nenumerat de multe. Cum e ceriul cu soarele, luna și cu stelele? Frumos.

f) Ceriul și pământul erau acum foarte frumoase. Apele erau limpezi, aerul liniștit. Ce lipsia din ape? Pescii. Ce lipsia în aer? Paserile. Ce va fi făcut dară Dumnezeu în ziua a cincea?

Predarea alinieii a șesea și reproducerea.

Aprofundarea: Ce s'a întâmplat în ziua a cincea? De ce a făcut Dumnezeu mai înainte plantele și apoi animalele? Pentru că animalele se nutresc cu plante. Ce a făcut Dumnezeu în această zi? Animalele din apă și paserile. Ce fel de animale de apă cunoașteți voi? Ce fel de paseri cunoașteți? Pentru ce le-a făcut Dumnezeu? Ca să fie viață pe pământ și să ne nutrim noi cu ele.

g.) Acum era viața în apă și în aer. Unde nu era încă viață? Pe uscat. Ce mai lipsea așadar de pe pământ? Animalele de pe uscat (cu picioare și cele tărăitoare). Ce a făcut dară Dumnezeu în ziua a șesea...?

† Zaharie Boiu

Protopresbiterul Z. Boiu asesor al consistoriului arhidieceșan și membru al consistoriului metropolitan a reposat, Vineri în 24 Octombrie în de 69 de ani.

Reposatul a fost un vrednic fiu al bisericii și poporului nostru, pentru a căror înaintare și prosperare a lucrat cu un zel neobosit aproape jumătate de veac. În Domnul adormitul s'a născut în 1834 în Sighișoara. După absolvarea studiilor gimn. a fost învățătoriu în Săcele, iar în 1855 a intrat la teologia din Sibiiu, unde după absolvare a funcționat 2 ani ca profesor de pedagogie. De aici s'a dus la Lipsca și a studiat filosofia, iar în 1861 a fost numit profesor definitiv la seminariul din Sibiiu, unde a redactat în 1863—5 „Telegraful Român“. La 1864 a fost ales ca primul paroh român în cetatea Sibiiului, 1870 asesor consistorial ord., iar 1867 a fost hirotesit protopresbiter. Scrieri: „Sunete și resunete“, colecțiune de poezii; „Abecedariu“, 1862, care a ajuns 14 edițiuni, cum și o „Manuducere“ pentru p. II. 1875; „Elemente de Istorie și Geografie“, „Istoria naturei“ și „Fisica“; „Casa română“, disertație, 1874; „Cuvântări festive la diferite ocațiuni“; „Cuvântări funebrele și memoriale“, 1889; „Academia rom.“, disertație, 1891; 1891—95 a redactat „Transilvania“, organul Asociațiunii, al cărei I. secretariu a fost 1891—95. A tradus în limba germ.: „Istoria bis. naționale rom.“ și „Dreptul canonic“, de Șaguna; „Memorandul conferenței naționale

din 1881". Locul de frunte într-o scrierile sale îl ocupă însă colecțiunea de predici și cuvântări funebrele „*Semințe din agrul lui Christos*”, în trei tomuri și un adaus de texte biblice pentru cuvântări funebrele, *premiat de Academia română* în sesiunea de primăvară din anul 1900.

Scirea despre moartea părintelui Boiu a atins dureros pe toți aceia, cari au cunoscut meritele acestui bărbat. Familia a primit numeroase condolențe în persoana dela I. P. Săntitul metropolit, *Ioan Mețian*, dela I. P. Cuviosul Arhimandrit și vicariu *Dr. I. Pușcariu*, dela deputațiunile *consistoriului arhidiecesan*, *corpul profesoral seminarial* și dela alte corporațiuni din Sibiu. A condolat încă *Academia Română*, P. S. Episcop *Nicolae Popea*, I. P. Cuviosul Arhimandrit și vicariu *Filaret Musta*, *Ilustr. Sa D. Alexandru Mocsonyi* etc.

Înmormântarea cu rară pompă a avut loc Duminică la 2 oare d. a. Cuvântul funebru l-a rostit asesorul consistorial *N. Ivan*.

Fie-i țerina ușoară!

Varietăți

Cas de moarte. Preotul emerit *Pavel Roșu* din Vraniu, tatăl vrednicului avocat *Ioan M. Roșu*, răposând s'a înmormântat în 20 Octombrie a. c. fiind petrecut la locul de odihnă de o mulțime de prieteni și cunoscuți din loc și din împrejurime. Reposatul, ca om bine situat, nu și-a uitat de s. biserică și de instituțiunile ei, căci, după cum aflăm, a testat pe sama sântei biserici din Vraniu 1000 coroane, iară pe sama internatului pedagogic și teologic al nostru deasemenea 1000 coroane, și astfel cu fapte bune și vrednice de laudă și-a încununat numele său la trecerea din viață. Dumnezeu să-l odihnească în pace, resplătindu-i jertfa lui nobilă.

Mulțămită publică. În numele comitetului parohial se aduce adânc simțită mulțămită stimatei veduve preotese *Ana Bogoeviciu* pentru prea frumosul dar, ce a binevoit a-l aduce sântei noastre biserici, căreia i-a dăruit pentru sântul prestol trei sfeșnice de argint de China și foarte frumos lucrate, în preț de 140. coroane. Atotputernicul Dumnezeu să răsplătească cu îmbelșugare nobilei donatoare pentru jertfa adusă pe sântul Său altariu. Terégova în 29 Octombrie 1903. *Ioan Bogoeviciu* paroh.

Pentru Mănăstirea din „Valea Godinova” au mai contribuit M. St. Domni: din Soceni *Ioan Dorcă*, învățătoriu, 10 cor.; din Ocna de Fer *Ioan Boulescu* 10 cor., *Ioana Boulescu* 10 cor., *Ioan Boulescu* 20 cor., *Elena Boulescu* 20 cor. Dumnezeu să primească și aceste jertfe într-o pomenirea și iertarea păcatelor lor. *Macarie Guscă* monach.

Adunarea generală a Reuniunii române de lectură din Caransebeș se convoacă pe Duminică în 7/20 Decembrie a. c. la 3 oare d. a. Ordinea de zi: 1. Raportul comitetului, 2. Raportul cassariului și alegerea comisiunii pentru revidarea socoților, 3. Alegerea comitetului, 4. Statorirea bugetului pro 1904. Caransebeș, în 1 Novembre 1903. *Dr. Iosif T. Badescu* președinte.

Nera. Edificiul casei de păstrare „Nera” e terminat și inaugurarea pecum și sfințirea se va ținea *Duminică în 15-lea Novembre s. n. la 11 oare a. m.*

Provocare

Pe basa decisului adunării generale estraord. ținută în 12 Iuliu a. c. „Reuniunea de consum ca societate pe acții în Marga” se va licvida; deci se provoacă toți creditorii a-și însihua în scris sau verbal pretesiuinea lor în termen de 6 luni dela datul de sus, Dlui Romul Raca preot în Boutarul inf.

1—3 [68]

Directiunea.

Cea mai nouă carte de limba maghiară

pentru școalele populare române

a apărut în editura lui **W. Krafft** în Sibiu:

Carte de cetire și gramatică maghiară pentru școalele populare cu limba de propunere română. De *Dr. A. Schullerus* și *I. Popovici*. Partea primă. 8° mediu. 88 pag. Prețul legat C. — 50.
Partea a doua. 8° mediu. 285 pag. Prețul legat C 1.70.

În legătură cu aceste cărți stă:

Manual pentru propunerea limbei maghiare în școalele cu limba de propunere română. (Indigitări metodice și schițe de lectiuni). De *Dr. A. Schullerus* și *I. Popovici*. 8° mediu 47 pag. Prețul broș. C — 60.

Părerii despre aceste cărți:

„Cărțile de cetire ale dlor Schullerus și Popovici, întrebuințate conform indigitărilor metodice cuprinse în manualul amintit, vor scoate din școale formalismul sec. Ele dau vicia învățămîntului, îl fac interesant și conduc pe elevi așa zicînd jucându-se la învățarea limbei maghiare. Metodul urmat de domnia autori în adevăr e cel mai natural și ușor atât pentru învățători cât și pentru elevi. Pentru învățători e de mare preț manualul, care-l conduce pas de pas, dând preparațiuni întregi și indigitări metodice amănunțite și ușurând în mod însemnat greaua lucrare a învățătorilor. — Acestea cărți ni-se par cele mai bune între câte avem noi pentru propunerea limbei maghiare”.

„Tribuna” Nr. 133. 1903.

Comisiunea școlară referază în ședința Sinodului arhidiecesan, ținută la 19 Aprilie 1903, „asupra Manualului și cărții de cetire de *Dr. A. Schullerus* și *I. Popovici*... propunînd să fie admise, după ce din punctul de vedere pedagogic sunt deja censurate prin consistoriu”. „Telegraful Roman” Nr. 44. 1903.

În conferința învățătorească din cercul Seliște, ținută în Gurariului la 25 Aprilie 1903, „dl *Petru Giura* își cetese elaboretul despre studiul asupra manualelor din limba maghiară pentru școalele populare și propuneri asupra celor mai bune și practice de folosit.

„Prin o amănunțită și instructivă expunere arată metodele, cari se folosesc la învățarea unei limbi străine, metode pe baza cărora sunt apoi compuse diferitele manuale didactice. Critică rînd pe rînd manualele din limba maghiară, cari se folosesc în școalele noastre, și în fine recomandă a se folosi manualele din limba maghiară edate de *Dr. A. Schullerus* și *I. Popovici*, pe cari le află mai corespunzătoare, mai practice.

„Conferința recomandă introducerea manualelor lui *Dr. A. Schullerus* și *I. Popovici* în școalele din acest cerc”.

[59] 5—5

„Telegraful Roman” Nr. 52. 1903.

Concurs

Pe baza ordinațiunii Prea Sântiei Sale Domnului Episcop diecesan ddto 24 Iunie a. c. Nr. 2769 Șc. ex 1903 se escrie concurs pentru ocuparea definitivă a postului învățătoresc la școala confesională gr. or. rom. din **Iersig**, cu termen de 30 de zile dela prima publicare în „Foaia Diecesană“.

Emolumentele împreună cu acest post sunt:

1. În bani gata 432 cor.
2. Pentru 7 Hl. grâu în natură, prețuit cu 56 cor.
3. Pentru 7 Hl. cucuruz în natură, prețuit cu 40 cor.
4. Doauă jugere de pământ cu un venit de 40 cor.
5. 1/2 jugere de grădină (intravilan) prețuit cu 32 cor.
6. Pentru scripturistica 8 cor.
7. Pentru participarea la conferințele și adunarea generală a Reuniunii învățătorilor 20 cor.
8. Lemne pentru învățatoriu 26 cor.
9. La înmormântări unde va fi poftit 1 cor.

10. Pentru cortel până la zidirea locuinței învățătoresci comuna se deobliga a plăti în tot anul suma de 40 cor.

Doritorii de a ocupa acest post sunt îndatorați a-și trimite recursurile lor ajustate conform normelor din vigoare Prea Onoratului Oficiu protopresbiteral tractual în Bocșa-Montană.

Pentru serviciile prestate în alte comune, comuna bisericească nu acordă nici un fel de emolument.

Concurenții vor avea să se presinte în vre-o Duminecă sau serbătoare în sf. biserică spre a-și arăta dexteritatea în cântare și tipic, având alesul învățatoriu a purta scripturistica comitetului și sinodului parohial.

Iersig, în 7/20 Septevvre 1903. 2—2 [61].

Trifon Popoviciu m. p. **Dr. Iacob Parneu** m. p.
preș. com. par. not. ad hoc.

În contelegere cu mine: **Maksim Popoviciu** m. p.
protopresbiter tractual.

NUMELE

SINGER

pentru

mașine de cusut

în urma renumelui, ce și l'a câștigat fabrica în lumea întreagă prin lucru conscientios în curs de 50 de ani, a devenit garanție pentru material escelent și pentru construcțiune de model. Aceasta e cauza, pentru-ce alți fabricanți și neguțători încearcă să vindă mașine de cusut sub numirea introdusă prin noi, precum d. e. »*Central Bobbin*«, ba chiar sub numele »*Singer*«.

Însă nu trebuie să ne lăsăm a fi seduși, ci atunci, când cumpărăm o mașină de cusut să întrebăm totdeauna, că oare mașina este de la firma noastră sau ba și să nu fim îndestuliți cu răspunsuri seducătoare.

SINGER Co.

Mașine de cusut, societate pe acții.

Temesvár, cetate, Strada Hunyadi Nr. 10.

1—4 [62]